

ปัญหาทางกฎหมายของการแสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะ

LEGAL ISSUES OF DEFECTIVE INTENT TO SMART CONTRACTS

นางสาวสุรภี นันทเสนีย์¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล²

บทคัดย่อ

การแสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) ที่ดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเทคโนโลยีที่เรียกว่า บล็อกเชน (Blockchain) ซึ่งถือเป็นการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่ง อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายประการต่อผู้แสดงเจตนา นั้น ไม่ว่าจะเป็นด้วยลักษณะของสัญญาอัจฉริยะเองที่ทำงานโดยอัตโนมัติทันทีที่คู่สัญญาได้ดำเนินการครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลใดๆ ได้ในทันที หรือโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่มีการกำหนดห้ามไม่ให้ปฏิเสธการมีผลทางกฎหมายของสัญญาเพียงเพราะได้มีทำคำเสนอหรือคำสนองเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรับรองการแสดงเจตนาผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความน่าเชื่อถือ และเป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) จนไม่ได้คำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงในใจของผู้แสดงเจตนาว่า ได้แสดงเจตนาบกพร่องไปหรือไม่ อีกทั้ง ไม่ได้กำหนดเรื่องของวิธีการบอกกล่าวรวมถึงผลของการถอนการแสดงเจตนาหรือบอกเลิกสัญญาไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับมาตรการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายของประเทศไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่กำหนดไว้เพียงมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษานั้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ต้องเสียหายจากการแสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะอาจไม่ได้รับการคุ้มครองตามสมควร จึงเห็นว่าการมีกำหนดหลักการบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนาหรือบอกเลิกสัญญาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งระยะเวลาที่มีผลไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ให้ชัดเจน และกำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้อง หรือข้อกำหนดคดีการพิจารณาคดีเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้แสดงเจตนาบกพร่องได้อย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม

คำสำคัญ: สัญญาอัจฉริยะ, แสดงเจตนาบกพร่อง, คุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้อง

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

² ที่ปรึกษาสารนิพนธ์หลัก

Abstract

Smart contracts that are executed electronically through a technology called Blockchain, which is considered a form of electronic transactions, may cause a number of problems for the intended person, either because the smart contract itself works automatically as soon as the parties have fulfilled the specified conditions and cannot be amended or changed immediately, or by the provisions of the law currently in force, such as the Electronic Transactions Act B.E. 2544 (2001), which prohibits the rejection of the legal validity of a contract merely because an offer or response has been made as electronic data. To ensure that the expression of intent through electronic means is credible and in accordance with the principle of autonomy of will, without taking into account the true intention in the mind of the person who intends to show defective intention or not. In addition, the method of notice and the effect of withdrawal of intention or termination of the contract is not clearly defined. In addition, Thailand's protection and remedy measures for damages according to the Code of Civil Procedure stipulates only temporary protection measures before judgment. As a result, those who suffer damages from impairment of intent to smart contracts may not be properly protected. Therefore, it is considered that the principles of notice to withdraw or terminate the contract in electronic form, including the effective period in the Electronic Transactions Act B.E. 2544 (2001), should be clearly defined and temporary protection measures should be put in place before filing or provisions in cases relating to electronic transactions in order to protect and remedy damages to defective persons quickly and fairly.

Keywords: Smart Contracts, Defective Intent, Interim Injunction

1. บทนำ

สัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) เป็นสัญญาอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่งที่มีการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเทคโนโลยีที่เรียกว่า บล็อกเชน (Blockchain) โดยสัญญาอัจฉริยะจะทำงานอัตโนมัติทันทีที่คู่สัญญาได้ดำเนินการครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ข้อมูลของสัญญาอัจฉริยะที่ผ่านการตรวจสอบแล้วจะถูกบันทึกและจัดเก็บไว้บนระบบบล็อกเชนส่งผลให้ผู้ใช้งานไม่สามารถดำเนินการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงในภายหลังหรือในทันทีได้ การแก้ไข ปลอมแปลง หรือบิดเบือนข้อมูลในสัญญาอัจฉริยะจึงเป็นไปได้ยาก ซึ่งเป็นคุณสมบัติอันสำคัญของบล็อกเชน (Blockchain) ที่สัญญาอัจฉริยะได้รับมา ได้แก่ 1) ความปลอดภัย คือ ไม่สามารถแก้ไขข้อมูลในภายหลังได้ 2) ความโปร่งใส คือ ผู้ใช้งานทุกคนที่อยู่ในระบบสามารถเข้าดูข้อมูลได้ และ 3) สามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่ระบุไว้ในสัญญาอัจฉริยะนั้นถูกต้องหรือไม่

2. การแสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะ

กรณีผู้ใช้งานได้แสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 156 ถึง มาตรา 158 หรือโดยถูกกลลวงหรือตามมาตรา 159 ถึง มาตรา 163 หรือโดยถูกข่มขู่ตามมาตรา 164 ถึง มาตรา 166 หากพิจารณาถึงลักษณะของสัญญาอัจฉริยะที่ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลใดๆ ได้ในทันที ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544³ ที่มีการกำหนดห้ามไม่ให้ผู้แสดงเจตนาปฏิเสธการมีผลทางกฎหมายของสัญญาเพียงเพราะได้แสดงเจตนาทำคำเสนอหรือคำสนองเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 13 และมาตรา 13/2 ซึ่งเป็นการบัญญัติเพื่อรองรับการแสดงเจตนาผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความน่าเชื่อถือ และเพื่อให้เป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา (Autonomy of Will) แต่ไม่ได้คำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงในใจ ยึดถือเพียงเจตนาที่แสดงออกมามาก่อนเท่านั้น การพิจารณาเรื่องเจตนาที่แท้จริงในใจจึงต้องกลับไปใช้ตามหลักกฎหมายทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กรณีนี้จึงต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับมาพิจารณาประกอบกัน ส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อพิจารณาถึงเจตนาที่แท้จริงในใจของผู้ที่แสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) ว่ามีเจตนาเช่นไรเพียงประเด็นเดียว

ดังนั้น เมื่อผู้แสดงเจตนาบกพร่องไม่อาจปฏิเสธความสมบูรณ์ของสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts) ที่ทำผ่านระบบบล็อกเชน (Blockchain) เพื่อให้สัญญาอัจฉริยะมีผลเป็นโมฆะ หรือ โมฆียะ แม้สัญญา

³ ประเทศไทยได้ยอมรับหลักการตาม UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce 1996, UNCITRAL Model Law on Electronic Signature 2001 และ The United Nations Convention on the Use of Electronic Communications in International Contracts ซึ่งเป็นกฎหมายแม่แบบในเรื่องเกี่ยวกับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้บัญญัติเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ภายในประเทศ

อันจริยะนั้นจะเกิดจากการแสดงเจตนาบกพร่องก็ตาม ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีเช่นนี้จึงยังคงมีอยู่ตลอดเวลาที่สัญญาอันจริยะมีผลสมบูรณ์ และอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้แสดงเจตนาบกพร่องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อีกทั้ง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มาตรา 15 และมาตรา 16 ที่บัญญัติเพื่อรองรับเรื่องความเป็นเจ้าของข้อมูล และเพื่อให้ทราบที่มาของข้อมูล จึงเป็นกฎหมายปิดปาก (Estoppel) ที่ไม่ให้ผู้ส่งข้อมูลหรือผู้แสดงเจตนาปฏิเสธว่าข้อมูลที่ส่งออกไปนั้นไม่ใช่ของตนเอง เว้นแต่ผู้รับข้อมูลหรือคู่สัญญาอีกฝ่ายรู้หรือควรได้ว่าข้อมูลที่ส่งมานั้นไม่ใช่ของผู้ส่งข้อมูล หากพิจารณาในแง่ของการเกิดขึ้นของสัญญาย่อมถือว่าเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการทำสัญญาแบบไม่จริงจังได้ กล่าวคือ เพื่อให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มีความน่าเชื่อถือ แต่หากพิจารณาในแง่ของการถอนการแสดงเจตนาหรือการบอกเลิกสัญญาแล้ว กฎหมายไม่เปิดช่องให้ผู้แสดงเจตนาบกพร่องสามารถปฏิเสธได้โดย แม้ข้อมูลที่ส่งออกมาจะเกิดจากความผิดพลาดของระบบ หรือการแสดงเจตนาบกพร่องก็ตาม ย่อมถือว่าข้อมูลนั้นเป็นของผู้ส่งข้อมูลในทุกกรณีรวมทั้งตามมาตรา 16 วรรคสองที่กำหนดไม่ให้นำข้อความตามมาตรา 16 วรรคหนึ่งมาใช้บังคับถ้าเข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในอนุมาตรา (1) หรือ (2) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความผิดพลาดในเนื้อหาของข้อความที่อาจเกิดความผิดพลาดในการส่ง หากนำมาปรับใช้กับสัญญาอันจริยะที่มีลักษณะการทำงานโดยอัตโนมัติ เมื่อข้อมูลได้เข้าสู่ระบบบล็อกเชนแล้ว กระบวนการตรวจสอบเพื่อรักษาความปลอดภัยของข้อมูลย่อมดำเนินการทันทีเช่นกัน แม้ผู้รับข้อมูลจะได้รับการแจ้งจากผู้ส่งข้อมูลในทันทีทันใดว่าข้อมูลที่ส่งไปนั้นไม่ใช่ของผู้ส่งข้อมูล หรือเป็นข้อมูลที่เกิดจากการแสดงเจตนาบกพร่องก็ตาม ก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการถอนการแสดงเจตนาให้ได้ในทันที ก่อให้เกิดความยุ่งยากและล่าช้าในการถอนการแสดงเจตนา ประกอบกับมาตรา 17 ที่กำหนดให้สิทธิผู้รับข้อมูลในการถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับนั้นถูกต้องตามเจตนาของผู้ส่งข้อมูลและสามารถดำเนินการไปตามข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ โดยไม่ได้คำนึงกรณีมีการแสดงเจตนาบกพร่องแต่อย่างใด เว้นแต่ เป็นกรณีที่ผู้รับข้อมูลรู้หรือควรได้ว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับนั้นเกิดข้อผิดพลาดขึ้นจากการส่ง แต่ก็ไม่ได้มีการกำหนดวิธีการถอนการแสดงเจตนาในกรณีดังกล่าว หรือการบอกเลิกสัญญาไว้อย่างชัดเจน

แม้จะมีการกำหนดให้สิทธิผู้ส่งข้อมูลหรือผู้แสดงเจตนาสามารถถอนการแสดงเจตนาได้ตามมาตรา 17/1 ก็ตาม แต่จำกัดไว้ให้ถอนได้ในกรณีที่มีการลงข้อมูลผิดพลาดโดยบุคคลธรรมดาผ่านระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติ และจะถอนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในอนุมาตรา (1) และ (2) เท่านั้น อีกทั้ง ไม่ได้กำหนดถึงระยะเวลาที่มีผลเป็นการถอนการแสดงเจตนาไว้แต่อย่างใด จึงไม่อาจทราบได้ว่าเมื่อบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนาตามพระราชบัญญัติฯ นี้แล้วจะมีผลเป็นการถอนการแสดงเจตนาทันทีหรือไม่ มีเพียงการกำหนดระยะเวลาในการส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้ต่างหากในมาตรา 22 และมาตรา 23 โดยกำหนดให้การส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลเมื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้าสู่ระบบที่อยู่

นอกเหนือการควบคุมของผู้ส่งข้อมูล และให้การรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีผลนับแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้าสู่ระบบของผู้รับข้อมูล

หากพิจารณาประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียในนิติกรรมสัญญาอื่นๆ จะยกความเป็นโมฆะขึ้นมากล่าวอ้างเมื่อใดก็ได้ หรือผู้มีสิทธิบอกล้าง ตามมาตรา 175 จะยกเอาความเป็นโมฆะเพื่อจะบอกล้างหรือให้สศยบันนิติกรรมสัญญานั้นเมื่อใดก็ได้ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดเวลาหรือจำกัดเวลาในการกล่าวอ้างไว้ เพียงแต่พิสูจน์ให้เห็นได้ว่าสัญญานั้นเกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาที่บกพร่องไป ซึ่งเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดเรื่องการถอนการแสดงเจตนาไว้ใน 2 ลักษณะ คือ การถอนการแสดงเจตนา ก่อนก่อให้เกิดสัญญา คือ ในช่วงระยะเวลาทำคำเสนอและคำสนอง และการถอนการแสดงเจตนาหลังสัญญาเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งลักษณะของสัญญาอัจฉริยะที่ทำงานโดยอัตโนมัติเมื่อผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูลปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายจึงถือว่าการแสดงเจตนาต่อบุคคล ซึ่งมีได้เฉพาะหน้า และจะมีผลนับแต่เวลาที่มีการแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา พอจะอนุมานได้หรือไม่ว่าหากผู้แสดงเจตนาบกพร่องได้ส่งคำบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนาในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้แสดงเจตนาและคำบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนาได้เข้าสู่ระบบของคู่สัญญาอีกฝ่ายแล้ว ให้ถือว่าคำบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนา นั้นมีผลนับแต่เวลานั้น ตามมาตรา 22 และมาตรา 23 ดังนั้น หากยังไม่ชัดเจนว่าคำบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนาจะมีผลเมื่อใด สัญญาอัจฉริยะที่เกิดจากการแสดงเจตนาบกพร่องนั้นจะยังคงมีผลสมบูรณ์อยู่ตลอดระยะเวลาที่คำบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนา ยังไม่มีผล จึงควรกำหนดให้มีเงื่อนไขความมีผลของการบอกกล่าวถอนการแสดงเจตนาไว้ให้ชัดเจน

3. การคุ้มครองผู้แสดงเจตนาบกพร่องต่อสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contracts)

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ มุ่งคุ้มครองข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้าสู่ระบบแล้ว โดยไม่ได้มุ่งคุ้มครองผู้รับข้อมูล หรือผู้ส่งข้อมูลที่แสดงเจตนาเข้าทำเสนอหรือคำสนอง หรือเข้าทำสัญญา เมื่อมีการนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ข้อมูลนั้นย่อมมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย และการนำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ระบบนั้นไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพัง แม้จะมีการกำหนดไว้ให้มีการดำเนินการโดยอัตโนมัติก็ตาม ย่อมต้องมีบุคคลเป็นผู้นำส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นเข้าสู่ระบบก่อน ดังนั้น ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ในระบบจึงต้องมีเจ้าของข้อมูลเพื่อให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ส่งข้อมูลนั้น และมีผู้ใดบ้างที่รับข้อมูลนั้นไป กฎหมายจึงเข้ามาคุ้มครองความมีผลของข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือ และใช้บังคับระหว่างผู้ส่งข้อมูล และผู้รับข้อมูลได้ เทียบเท่ากับข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบเดิม แต่หากเกิดกรณีมีการแสดงเจตนาบกพร่องในการเข้าทำสัญญาอัจฉริยะ กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดวิธีการถอนการแสดงเจตนา หรือการบอกล้างไว้แต่อย่างใด จึงไม่อาจคุ้มครองผู้แสดงเจตนาบกพร่องได้ อีกทั้ง เมื่อไม่มีการกำหนดถึงการถอนการแสดงเจตนาบกพร่องไว้ จึง

ต้องนำหลักกฎหมายทั่วไปมาบังคับใช้แก่กรณีที่สัญญาอัจฉริยะเกิดจากการแสดงเจตนาที่บกพร่องไป เพื่อให้ผู้แสดงเจตนาได้รับความคุ้มครองจากการแสดงเจตนาบกพร่องในระหว่างที่สัญญาอัจฉริยะยังมีผลสมบูรณ์อยู่ ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยากในการนำมาบังคับใช้ ทั้งๆ ที่มีการบัญญัติกฎหมายพิเศษเกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้เป็นการเฉพาะแล้วก็ตาม โดยมาตรการคุ้มครองที่เห็นว่าจะนำมาปรับใช้กับกรณีนี้ได้ คือ มาตรการคุ้มครองชั่วคราว

สำหรับมาตรการคุ้มครองชั่วคราวในประเทศไทย ผู้แสดงเจตนาบกพร่องจะต้องมีการยื่นคำฟ้องเป็นคดีต่อศาลก่อน จึงจะยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้คุ้มครองชั่วคราวให้แก่ตนเองได้ การคุ้มครองจึงจะเกิดได้ภายหลังจากได้มีการยื่นฟ้องเป็นคดีแล้วเท่านั้น ด้วยเหตุที่สัญญาอัจฉริยะเป็นการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำงานอยู่บนระบบบล็อกเชน การจะขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนสัญญาอาจเป็นเรื่องยาก ผู้แสดงเจตนาจึงอาจขอให้ศาลมีคำสั่งอื่นใดในอันที่จะบรรเทาความเดือดร้อน เสียหายที่อาจได้รับต่อไป เนื่องจากการกระทำของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 254 ได้ เช่น ขอให้ศาลมีคำสั่งให้เจ้าของระบบบล็อกเชนปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลของสัญญาอัจฉริยะที่เกิดจากการแสดงเจตนาบกพร่องนั้น เพื่อไม่ให้สัญญาอัจฉริยะมีผลและทำงานบนระบบบล็อกเชนต่อไป ดังนั้น ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล ผู้แสดงเจตนาบกพร่องยังคงไม่ได้รับการคุ้มครองใดๆ เพราะสัญญาอัจฉริยะนั้นยังคงมีผลและทำงานอยู่บนระบบบล็อกเชนต่อไป

จากการศึกษาพบว่าในประเทศอังกฤษนั้น มีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้อง (Interim Injunction) โดยผู้แสดงเจตนาสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวได้โดยไม่ต้องดำเนินการยื่นคำฟ้องต่อศาลเป็นคดีก่อน ดังนั้น หากเกิดกรณีมีการแสดงเจตนาบกพร่องในการเข้าทำสัญญาอัจฉริยะ ผู้แสดงเจตนาบกพร่องย่อมสามารถขอให้มีการคุ้มครองชั่วคราวได้ทันที เช่น หากจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้เจ้าของระบบบล็อกเชนปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลของสัญญาอัจฉริยะที่เกิดจากการแสดงเจตนาบกพร่องนั้น เพื่อไม่ให้สัญญาอัจฉริยะมีผลและทำงานบนระบบบล็อกเชนต่อไป ย่อมสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาออกคำสั่งได้ทันที โดยไม่ต้องยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาลก่อน ผู้แสดงเจตนาย่อมได้รับการคุ้มครองทันที และอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้แสดงเจตนาที่น้อยลง และมาตรการคุ้มครองชั่วคราวของประเทศไทยจะเป็นการออกคำสั่งเกี่ยวกับตัวบุคคล (in person am) ซึ่งมีบทลงโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใดๆ ของศาล ในฐานความผิดละเมิดอำนาจศาล ในบางครั้งสัญญาอัจฉริยะที่ทำงานอยู่บนระบบบล็อกเชนอาจมีแพลตฟอร์ม (Platforms) อยู่ในต่างประเทศ กล่าวคือ อาจเกิดการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่คู่สัญญาอยู่กันคนละประเทศ หากคำสั่งศาลสามารถใช้บังคับต่อบุคคลได้ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใดก็ตาม ย่อมทำให้มาตรการคุ้มครองชั่วคราวมีประสิทธิภาพในการใช้บังคับ และผู้แสดงเจตนาบกพร่องย่อมได้รับการคุ้มครอง เช่น การจะขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยให้อายัดทรัพย์สินจากสัญญาอัจฉริยะที่เกิดจากการแสดงเจตนาบกพร่องย่อมทำได้ยาก แต่หากจะขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวโดยให้เจ้าของระบบบล็อกเชนปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลของสัญญาอัจฉริยะที่เกิดจากการแสดงเจตนา

บกพร่อง อันเป็นคำสั่งห้ามที่ตัวบุคคลย่อมกระทำได้ง่ายกว่า และหากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลนั้น เจ้าของระบบบล็อกเชนจะได้รับการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล ซึ่งคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องนี้จะมีประสิทธิภาพใช้บังคับได้เพียงใด ขึ้นอยู่กับโทษที่ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งจะได้รับด้วย

แม้ในประเทศไทยจะมีมาตรการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องใช้บังคับอยู่บ้างก็ตาม แต่จำกัดเฉพาะคดีทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้ใช้ได้เป็นการทั่วไป รวมทั้งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศใช้สำหรับพิจารณาคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาไว้ใน “ข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540” เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม ดังนั้น เมื่อมีการบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ เพื่อนำมาใช้บังคับแก่การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการเฉพาะเรื่องแล้ว จึงควรมีการบัญญัติถึงวิธีพิจารณาคดีหรือมีข้อกำหนดวิธีพิจารณาคดีว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้ด้วยเช่นกัน เพื่อให้การพิจารณาคดีเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม และคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในอนาคต

บรรณานุกรม

- กมลยา บัวยังยืน. (2562). *ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสัญญาอัจฉริยะ* [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]
- ดวงดาว จินดาวัฒนะ. (มิถุนายน 2560). *ปัญหากฎหมายของไทยเกี่ยวกับสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract)*. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้า, ปีที่ 1 (ฉบับที่ 9).
- ศนันท์ภรณ์ โสติพันธุ์. (2564). *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา* (พิมพ์ครั้งที่ 24). สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เนตินาฏ คงทอง. (2545). *วิธีการชั่วคราวในคดีแพ่ง : ศึกษากรณีความเป็นไปได้ในการนำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนฟ้องไปใช้ในคดีแพ่ง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต].
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (มีนาคม 2545). *คำอธิบายพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, Digital Law. (23 สิงหาคม 2563). *พ.ร.บ.ธุรกรรมฯ* เดอะซีรีส์. https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Electronic-Transactions-Act-the-Series_Ep1.aspx

Kongruksiam Official. (19 กรกฎาคม 2561). *สร้าง Blockchain ด้วยภาษา Python สำหรับผู้เริ่มต้น
FULL COURSE* [Video]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ngozvh87Ndw>